

Ur museisamlingarna

Undrar du över vad det är för en porslinsfigur som står på en piedestal i stora rummet i 1:a våningen, så är det en s.k. Staffordshirefigurin. Staffordshire är ej namnet på en fabrik utan benämningen på ett flertal som alla specialiserat sig på att under tre århundraden tillverka billiga vad man kan kalla presentfigurer i porslin av olika kvalitet. Tillverkningen var enkel, den göts i formar, enbart för framsidan av figuren.

Baksidan göts helt platt, s.k. "planeback". Meningen var att figuren skulle ställas mot en vägg och då behövde baksidan ej synas. Oftast blev det den öppna spiselns som pryddes.

Figurenerna såldes i stort antal på marknader och gick under benämningen "Sailors gift" – sjömän var stora kunder. De mest bekanta och omtyckta figuren var de viktorianska hundarna med stora fläckar målade med lysterglasyr och en uppnosig min. Förebilden är den kinesiska Fo-hunden varav vi har ett exemplar.

Torshälla var ju en sjöfartsstad. Vi vet att de första ägarna av Bergströmska gården var skeppare – så kanske vår figurin har kommit tillboka till sin ursprungliga plats. Man kan ju alltid fantisera.

Mary Håkansson

Staffordfigurin på Bergströmska gården.

Foto: Berni Pettersson

S:t Olof

Medlemsblad för hembygdsföreningen

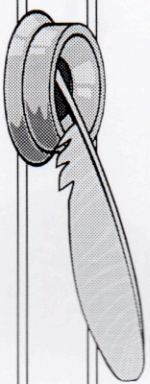
Årg 12 Nr 3 2002

S:t Olofs Gille i Torshälla

Gottfrid Engelbrekt Andersson "Konsum-Anders"

Född 28 februari 1879 i Lerbo, Södermanlands län. Handelsföreståndare. Ordförande i drätselkammaren, verkställande ledamot i skogsnämnden, ledamot av stadsfullmäktige, ledamot i vattenledningskommittén samt dess vice ordförande. Ur Porträttgalleri från Södermanlands län 1934.

Denna sommar kommer vi minnas som den skönaste på årtal. Precis som några av oss minns sommaren 1955 som den ohyggligt varma sommaren då det mesta visnade ner och brunnarna sinade.

Idag är vattenförsörjningen en helt annan och vi kan hålla liv i våra trädgårdar med kommunalt vatten även om regnet uteblir. Viss har planteringsarna runt om oss prunkat som aldrig förr denna sommar. Ett tack till de ansvariga!

Nåja, helt utan regn blev vi inte men tyvärr råkade det falla under ett par torsdagseftermiddagar då vi hade gården full av hantverkare. De fick krypa in i bodarna och besökare saknades inte vädret till trots. Vi kan glädja oss åt en lyckad sommar på gården.

Detta med vattenförsörjningen i Torshälla kommer att tas upp på annan plats i tidningen. Det var ett stort problem för staden och mer eller mindre hindrade den från att växa ut. Tack vare gamla tidningsklipp kan vi följa utvecklingen från enskilda brunnar till kommunalt vatten på 30-talet. Det låter långt bort i tiden men ändå är det många av våra medlemmar som har kunnat följa arbetet på nära håll och kanske minns den dagen, när man för första gången kunde vrida på kranen och få vattnet levererat direkt in i köket. Berätta för oss!

Vad vi med viss sorg kunnat konstatera är att det finns en hel del torshallabor som aldrig satt sin fot på Bergströmska gården trots att de bott här en stor del av sitt liv. För att råda bot på detta bestämdes helt hastigt i somras att gården skulle hållas öppen en lördag efter säsongens

slut just för dem som sade sig aldrig lyckats komma in där. Tack vare god marknadsföring med löfte om nygräddade väfflor blev uppslutningen stor, men de flesta kom långväga ifrån.

Det är inte den lättaste uppgiften att vara Gillets researrangör och hitta resmål som inte alla och envar besökt. Ett annorlunda erbjudande damp ner i postlådan i våras. Ställ resan till Kisa överlämnas sedan allt till oss, skrev man. Våra lokala guider möter upp och tar hand om er. Vi funderade över vad Kisa hade att erbjuda. Någon större turistort föreföll det inte att vara. Men nästan varje ort, hur liten den än är, har sin lokala historia och mycket att ge den oinvigde. Det var just den aspekten som fick oss att välja detta resmål. För researrangerna är Kisa inte längre en vit fläck på kartan.

Lördagen den 16 november ordnar Gillet en resa till Julmarknad på Steninge slott i Uppland. Priset för resan är inte slutgiltigt spikat. Det hänger helt på hur många som anmäler sig, ju förr dess bättre. Se annons!

Minns ni Peder Andersson som läste upp sin dagsfärska dikt *Med det gångna* första hantverksdagen i somras. Den finns med i S:t Olof nu.

En annan dikt av äldre datum som berör inkorporeringstonken på 30-talet har plockats fram och dammats av. Vem var herr Floridolf?

Är det något Ni vill att vi ska ta upp eller skriva om i S:t Olof så kontakta redaktionen.

Redaktionen

Med det gångna

Dikt av Peder Andersson.

Framförd av författaren den 4/7 2002 på Bergströmska gården.
Skriven tidigare samma dag.

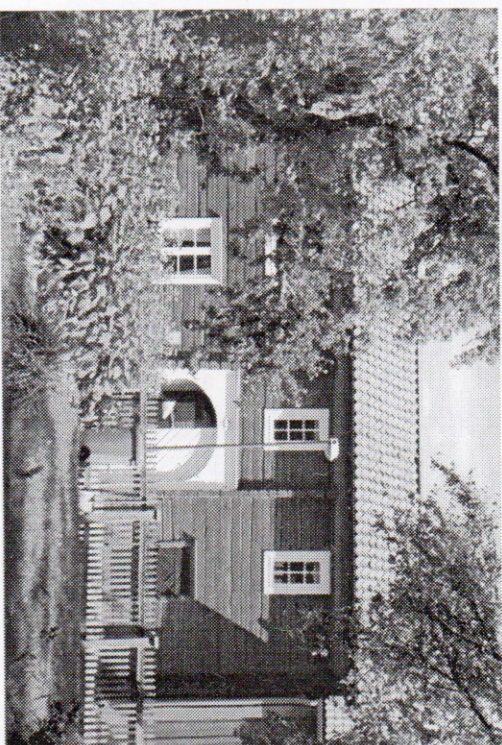

Foto: Bert Pettersson

Gamla, små hus, som ännu står kvar,
Del i det nya, moderna tar.
Minner oss om alla åren, som gått,
Allt av historien vi fått.

Gäller för oss, att vi minnena vårdar,
Torp liksom slott, alla lador och gårdar.
Där sprang det barn, som lekte sin lek.
Med fantasi man i sinnet blir vek.

Här har de arbetat, mödor och slit
Gjort att vi själva har kommit en bit.
Gårdagens människor gömmer sig skyggt
Bakom de väggar, de själva har byggt.

Dock uti träet det viskar och knäpper.
Greppet om nutid de helt aldrig släpper.
De, som har levat och gått här förr.
Knacker vi bara, de öppnar en dörr.

In mot det gångna, mot vår historia.
Visst har det blivit, som de fått en gloria
av allt det goda, som de har gjort.
Ock i det illa ser man något stort.

Annars där lyste väl samma sol.
Flickorna svängde i dansen sin kjol.
Drängarna slet väl, steg tidigt opp.
Allting fick följa ett givet förlopp.

Om allt kunde vara precis, som då!
Mången idag kanske tänker så.
Men varje tid får väl nog av sin plåga.
Var förr det bättre, det ville man fråga.

Där kan man sitta och njuta av friden,
Den som kan komma till platser med tiden.
Den som i mossan på taken kan gro.
I dessa vrår kan historien bo.

Snart uti vardagens stress vi försviner.
Dock om historien de husen minner,
Som vi besökte på sommar dagar.
Minnen som lyser som sommarhogar.

Så att till slut vill poeten ha sagt:
Bygg på den grund, som historien har lagt!
Tänk på de många, som före oss gick!
Det var av dem den här världen vi fick!

Inkorporeringsfrågan

Behandlas vid högre rätt.

Torshälla Tidning den 6 dec. 1934.

I Valhalls salar sitter Oden dyster
Ej gudamjödets honom mera lyster.
Han trummar tankfullt på sin fyllda mage
Och spelar räv med gubben Brage.
Men framför honom så stark och stor
med getabockarna står guden Tor
Och hammarn slår han uti bordet,
Så Oden genast ger honom ordet.

Och Tor han talade med åsklik stämma:
Jag uti Torshälla nyss varit hemma.
Oden, Fader, du kan väl inte ana,
Man tänker stäcka stadens bana.
Den stad, som utav mig fått sitt namn
Och som vid Mälaren har egen hamn.
Den tänker man till smestan skänka,
och som en fånge vid en kedja länka.

Nu skriar folket till mig uti nöden
och säger att de hellre gå i döden,
än Eskilstuna makten tager
och sen till tack blott ger pålager.
Säg vise Oden, hur ska det väl bli.
Kan inte Torshälla få vara fri?
Skall de som förr för ryssen sträcka vapen
Och bara taga in i fångenskapen.

Så tystnar Tor, och kämparna i salen
de diskutera som vid riksdagmanasvalen.
Så bjuder Oden: Tyst här, kämpar alla,
Det Oden är som här har att befälla –
I Eskilstuna är det Broström som vi vet
Och i Torshälla är Konsum-Anders en profet
Jag bjuder Tor att till jorden åter fara,
Och med dessa herrar söka saken klara.

Vad andra tror och vad dom tycker
Det ger man hin, det är blott nycker.
O, Eskilstuna, tänk på hunden, han som miste
ett stycke kött för att han inte visste,
att det han såg en spegelbild blott var.
Låt Torshälla få vara, och var nöjd med det du har.
Det blir, tror jag, nog bäst för allesamman
Om vi kan leva här i frid och gamman.

HERR FLORIDOL

Konsum-Anders och inkorporeringsfrågan

Porträttet på S:t Olofs framsida visar den
betrodde handelsföreståndaren Gottfrid
Andersson, gement kallad "Konsum-
Anders".

Gottfrid Andersson, som var ordförande
i drätselkammaren, hade under den
rådande lägkonjunkturen de första
åren på 1930-talet sett hur skatteunder-
laget hade sjunkit. Pengar saknades bl a
till de beslutade arbetena med vatten
och avloppsledningar.

Det var oron för Torshällas fortsatta exi-
stens, som gjorde att han i augusti 1932
uppvaktade borgmästare Erik Wahlberg.
Han framförde drätselkammarens avsikt
att föreslå stadfullmäktige att Torshälla
skulle införlivas med Eskilstuna.

Förslaget väckte starka känslor bland
torshällaborna. Den efterföljande de-
batten blev synnerligen hätsk. De flesta
torshällaborna var helt emot förslaget,
de menade att inte kan vi ge upp den
gamla fina staden. Här är vackert. Vi ska
bestämma själva. Inte ska vi sälja oss till
Eskilstuna var några av motargumenten
från chockade torshällabor.

Den 19 augusti 1932 kom drätselkam-
marens förslag för första gången upp
i stadfullmäktige. Gottfrid Andersson,
som var mycket positiv till en samman-
slagning, framhöll svårigheterna med
stadens ekonomi och att Torshällas geo-
grafiska läge skulle vara hämmande för
dess framtida utveckling.

Vid stadfullmäktigesammanträdet den
30 september 1932 bemötte prosten
Rickard Ringmar, som var motståndare
till sammanslagningen, med att inga
som helst fördelar har kunnat bevisats
som ett argument till inkorporeringen.
Ej heller har någon utredning gjorts för
kostnaderna av ärendets vidare hand-

läggning av Kungl. Kammarkollegium.
Gottfrid Andersson svarade att det fanns
starka skäl att antaga drätselkammar-
rens förslag och att förslaget var väl un-
derbyggt.

Beslutet blev, "dels att hos Kungl. Kam-
markollegium göra framställning om ge-
nomförande av sådana ändringar i den
nuvarande kommunala indelningen, att
Torshälla och Eskilstuna städer förenas i
en kommun," "dels ock att stadfullmäk-
tige i Eskilstuna skulle, innan ärendet
översändes till Kammarkollegium bere-
das tillfälle taga del av detsamma".

Detta var alltså början på den makt-
kamp som pågick under ett flertal år i
stadfullmäktige med ärendets bollande
fram och tillbaka.

Slutet på inkorporeringsfrågan kom inte
förrän den 29 september 1944. På drätsel-
kammarens förslag beslutade stadfull-
mäktige att "återkalla ärendet från vida-
re behandling". Beslutet satte definitivt
punkt för en sammanslagning.

Det fanns två reservanter. Den ena var
förstas Gottfrid Andersson, som stod kvar
vid sin gamla ståndpunkt. Jag tror trots
allt att han gladdes med de övriga torshällaborna för det uppsving, som staden
genomgick. Efter den svåra lägkonjunk-
turen, kom industrin med Nyby bruk i
spetsen igång bra. Befolkningen ökade.
Det var åter gott att bo i vår lilla stad.

Att stadsmakterna senare bestämde, att
de två städerna skulle slås ihop 1971 är
en annan historia.

Kanske det glädjer "Konsum-Anders" i
sin himmel, att det i alla fall till sist blev
som han ville.

Berni Pettersson

Att få rinnande friskt vatten bara man vrider på en kran i varje hus, är idag något så självklart att man sällan tänker på hur det fungerar eller hur det var innan. För Torshällas del är den tiden inte så avlägsen som man kan tro, ända fram till år 1935 var Torshällaborna tvungna att bära hem sitt vatten. Eskilstuna hade då haft kommunalt vattenverk och vattenledning sedan 1887. Mindre städer var senare men på 30 talet hade de allra flesta samhällen egen vattenledning sedan länge.

De flesta gårdar i Torshälla hade egen brunn eller en gemensam med grannarna, men dessa brunnar hade även en gemensam egenskap. Vissa somrar torkade de ut fullständigt, och stadsborna fick hämta sitt vatten på annat håll, ibland fick man gå långt. En del tog då sitt dricksvatten direkt ur ån ganska långt fram i tiden, trots upprepade varningar från sundhetsnämnden. Torra somrar förekom det även att vissa stal vatten från grannarnas gårdsbrunnar.

En pålitlig källa med gott vatten som kallades Roxnäs källa fanns på Nybys mark "nedåt hamnen till, vid kanten av Nyby gårde alldeles i ett dike". Där hämtade många stadsbor sitt dricksvatten, andra gick ända till Nyby och Tallbacken. Grannar gick ofta tillsammans med hinkar och hjälptes åt att försla hem så att det räckte över dagen.

Läget blev värre och värre med åren eftersom Torshällas folkmängd ökade snabbt under 1800 talet, situationen var besvärlig redan omkring sekelskiftet 1900. Kanske var bristen på rent dricksvatten till och med en av huvudsakerna till att stadens expansion bromsades vid den här tiden.

Runt år 1915 utreds stadens vattenledningsfråga första gången av Allmänna Ingenjörsvårn H.G. Torulf i Stockholm. Sedan var frågan uppe och utreddes ett flertal gånger, men det hela strandade alltid på att "kostnaden ansågs överstiga stadens ekonomiska bärkraft".

När Torshälla äntligen fick sin vattenledning

Egendomligt nog så var det just sämre tider och ökad arbetslöshet som slutligen blev lösningen på stadens vattenproblem. På 1930 talet ökade arbetslösheten katastrofalt i Sverige och en kommission bildades för att ta itu med problemen. Kommissionen fördelade statliga pengar till olika samhällsprojekt som vägbyggen avlopps och vattenledningar m.m. De kallades AK arbeten eller nödhjälpsarbeten.

Borgmästare Wahlberg ansökte först om medel till avloppsledningar på Öster, dessa arbeten avslutades sommaren 1933. Senare samma år fick han även igenom en ansökan om medel för dragning av vattenledning från Rakåsen till staden, ett betydligt större projekt.

Efter mer än 20 års utredande påbörjades arbetet redan vintern 33-34 och på bara ett drygt år fullbordades hela projektet. Kostnaden för hela anläggningen beräknades till 194.000 kr. Den slutliga kostnaden blev i själva verket något lägre

" tack vare den arbetsintensitet och den goda ordning som varit rådande vid arbetets utförande".

Torshälla tidning skriver en lång artikel (17/1 1935) med en redogörelse över det nu snart fullbordade arbetet.

"Det stora vattenledningsarbetet i Torshälla, som tog sin början vid årsskiftet 1933-34, är nu i det närmaste slutfört från stadens sida, och endast några kompletteringsarbeten återstår. Invigningen har bestämts till söndagen den 27 januari och förrättas av landshövding G. Sederholm.

På onsdagen voro pressens representanter samman kallade av vattenledningskommitténs ordförande borgmästare Eric Wahlberg, för information om arbetets genomförande.

Arbetena äro nu som nämnts fullbordade, och vattenserveringen till staden kunde toga sin början strax före jul. För anläggningen utnyttjades ett enligt analys utmärkt grundvatten, som varken behöver filterning eller klorering innan det användes samt dessutom har den fördelen att vara mjukt.

Grundvattenbrunnen och pumpstationen äro förlagda till Rakåsen på cirka 3.600 meters avstånd från staden. Pumpverket utgöres av en elektromotordriven pump för den dagliga vattenuppföringen samt av en större fotogennotdriven pump, att användas som reserv och för eldäckningsändamål. Från pumpstationen till staden framföres vattnet genom 150 mm. Gjutjärnsledning. Rörnätet inom staden utgöres av 150 mm. Och 200 mm. Rör, tillsammans 3.100 meter. För korsning under kraftkanalen till Nyby bruk har använts stålrör och för korsning med Torshällan asbeströr, lagda i trätrummar under gatubron.

Högreseervoaren, som är förlagt på bergshöjden väster om kyrkan, rymmer 200 kbm. är utförd av armerad betong och försedd med en prydlig kringbyggnad av Hälsingborgstegel. (Byggnaden inrymmer nu Åsa Brants glaspytt.)

Arbetet är utfört som statskommunalt reservarbete med undantag av vattentornet och pumpstationen som utförts efter i allmänna marknaden gällande arbetstioner.

Vid avprovning av de c:a 6.700 meter långa rörledningarna ha inga spräckta rör eller felaktigheter vid nedläggningen kunnat påvisas. Rörläggning och diktning av rörskarvarna har till största delen utförts av för ändamålet upplärda bland de arbetslösa. Trots att bergsprängning förkommit i stor utsträckning, särskilt i de gamla tränga gatorna inom de äldre stadsdelarna, ha inga olycksfall inträffat".

Den högtidliga invigningen skedde söndagen den 27 januari 1935. Sedan dess har mycket förändrats men vi kan fortfarande få friskt vatten bara vi vrider på en kran, och kanske bör vi ibland skänka en tanke åt alla de generationer som aldrig fick uppleva den lyxen.

Anders Elfsberg

Källor: Sigbrit Jacobson. Folkninnen från Torshälla och artiklar i Torshälla tidning.

Om Torshälla marknader

Ur Torshälla-bladet nr 9 1974

Från marknaden i vår gamla goda stad år 1907 är mina minnen synnerligen dunkla. Men mina äldre bröder kunde med god framställningskonst relatera spännande saker. Fast far och mor såg nog mera klarsynt på det som skedde.

Efter denna marknad blev så bestämt att inga tillställningar av sådan art skulle få förekomma mera i all framtid. Utan staden skulle återgå till vanliga torgdagar varje helgfridag och vara avsedda endast för stadsbefolkningen och den närmast intilliggande landsbygden. Så blev det också bestämt att löst springande hundar samt tivelaktiga existenser utan dom och rannsakan skulle avhysas från torget. Det ansågs av de som hade hand om förståndet att åtgärden var fullt befogad därför att utsocknes kom och kastade sig in i marknadsvimlet och bar sig åt som om de ingen uppföstran hade.

På den tiden var det vanligt att åtliga varor skulle provsmakas innan köp kom till stånd. På vanliga torgdagar skrapades med en tioöring en liten klick av smöret utav försynta stadsbor, men utsocknes använde femöringar och tvåkronor till stort förtret. Mor berättade att hon en gång frågade en hemmabonde om det smör han sålde var gott. – Jag tror då för dom har snart ätit upp allt för mej, fick hon till svar av en nedstämd bonde. Som sagt var blev detta och flera orsaker till att Torshälla Marknad försvann ur bilden.

I våra dagar kan det som blivit bestämt utan större svårigheter slopas. Så nu har Torshälla Marknad återkommit. Fredagen den trettonde (1974) öppna-

des den tredje nya marknaden med stor pompa.

Klockan 19 - då vi vandrade Storgatan fram mot Rådhusorget möttes vi av tonerna från Sömlandsmarschen och då blev våra sinnen varma. När sedan Borgmästaren steg upp och gav en historik om vår stad med utgång från tidens morgon med hednisk bloting samt offer till Asa-Tor godkände vi också detta. Sedan följde slag i slag den utveckling av marknader som förekommit, men ingenting blev sagt om slutet. Men våra sinnen förblev varma.

Och ännu varmare blev de när "Lasse med lutan" på ett angenämt sätt förde oss tillbaka i tiden då Bellman diktade om "Bergströmskans porträtt", för att sedan komma in i moderna tidevarv och sjunga Evert Taubes visa om att hålla Sverige rent. Så gick vi hem i lugn och ro, allt medan kyrkklockorna manade frid över Staden.

Men förmodligen släpptes marknadsglädjen sedan lös med många attraktioner. För det kunde vi förstå för vi hade knappt fått upp ögonen på lördagsmorgonen förrän Peter kom över till oss och i högstämsta ordalag beskrev hur han krookat med radiobilen i vansinnesfart och han talade om spunnet socker och hur han spelat på enarmade banditer å att han med sin enorma tur vunnit en varuhink i vilket fanns så mycket fina grejer att han kunde pracka på mormor en påse japanskt ris och ett kokmalet för 7.50. - Å må dom pengarna ska ja te marknani! - För då ä två dagar kvar.

Elof Maxe

Marknad förr och nu

Det var från tidig medeltid lagstadgat att Torshälla skulle ha två marknader, den 2 februari och den 12 juni. Senare tillkom en höstmarknad den 26 oktober när "norrlandsfiskarna" återvände efter såsongen. Den senare omvandlades till kreatursmarknad när norrlandsfisket upphörde.

Dessa marknader var av största vikt för handeln och samlade stora skaror av människor. Ofta gick det ganska livligt till när stadens egna ynglingar, bonddrängar från närliggande byar, smedlärningar från Eskilstuna och soldater möttes i staden. Något om detta kan man läsa i nästa artikel.

Dagens marknad i Torshälla är helt annorlunda och i sin form endast några årtionden gammal.

För fjärde året i rad svarar Lions i Torshälla för arrangemangen. På Rådhus torget och smågatorna runt omkring står marknadsståndena tätt och här har yrkeshantverkare av alla slag och hobbyentusiaster möjlighet att visa upp sitt kunnande och sälja sina alster.

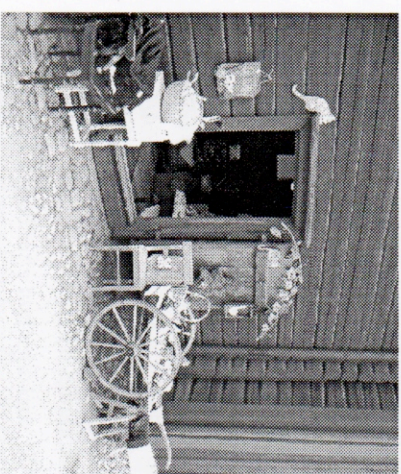
Lokala förmågor svarar för underhållning och en välförtjänt Torshälla-bor för varje år mottaga Birgersstafetten samtidigt som Lions delar ut sitt ungdomsstipendium.

Nytt för i år var att man serverade inte bara väfflor på Bergströmska gården utan man hade, till allmänhetens stora förtjusning, öppet boddörren mot gatan och plockat ut varor till försäljning. Det var precis som i gamla tider, före affärens tid, när det endast fanns 2:ne öppna bodar som befämnade stadens invånare samt närmast boende med sina nödiga behov. (Hülphers 1783)

Finska föreningens defilerung genom staden med alla vackert klädda folkdansare och spelmän förhöjer stämningen varje år.

Och något marknadsbråk, som i forna dagar finns ingen tillstyrkelse till.

Margaretha Lindén

Öppen bod i gammal stil. Torshälla marknad 2002. Foto: Kathy Hermansson

En marknadsdag i Torshälla år 1647

Hur det gick till på Torshällas marknader i äldre tider vet vi tyvärr huvudsakligen genom de spår dessa har satt i rättegångsprotokollen. Där finns å andra sidan ett övertlid av "marknads historier". De kursiverade citaten i texten nedan är från ett sammandrag av flera protokoll angående samma händelse, publicerat i Tors-hälla tidning 5/12 1907.

Vid kyndelsmässommarknaden i Torshälla den 3 februari 1647 startade ett mindre bråk mellan två soldater, "Hwika bearte-tade hwarandra med sina käppar". En modig Torshälla-borgare vid namn Hindrik försökte avbryta slagsmålet och förklara det opassande i deras uppförande. Men blev då slagen i huvudet bakifrån av en tredje soldat. Gösta från Frösunda, var efter han brutalt misshandlades av en hel hop på mer än 15 soldater.

Borgarens hustru "bad dem för sin mans liv" men blev även hon slagen, och bortdriven med våld av soldaten Nils Ericksson. Varefter Nils gav borgaren Hindrik ett slag i huvudet med en yxa så han föll avsvimnad till marken. Marknadsbesökarna stod handfallna och vågade inte ingripa, alla som hade mod att protestera blev själva angripna av den upphetsade soldathopen.

När stadsvakterna omsider kom till platsen och försökte gripa de mest aktiva våldsmännen, skrek en av soldaterna att "om så hela stadens borgerskap infinna sig så ämna vi ej tillåta att någon av våra kamrater sättes i kistan". Därefter övertöll de vakterna med yxor och påkar så att de tvingades fly från platsen.

"Så skickades bud efter borgmästaren Peder Hansson som synes ha varit en kraftig och orädd man. Han tager med sig ett par frivilliga borgare och skyndar till platsen. Under vägen dlt möter man soldaten Lars Bengtsson som kommer springande på gatan med en stor stake i handen, slående blint omkring sig. Efter våldsamt motstånd övermannas han och inlägges i kistan. Stadsvaktens, som nu fattat nyt mod, lyckas gripa två andra soldater. Mikkel Zakrisson och Nils Ericksson, hvilka jämväl måste krypa in i kistan. Samma öde vederfors soldaten Matts, hvilken misshandlat en borgarfru från Stockholm".

De övriga soldaterna lugnade då ned sig men började istället anklaga stadsvaktens för att misshandla och slå ihjäl deras kamrater inne i "kistan". De sände bud till borgmästaren att han "mätte tillse att de ej brögdes om livet".

En av de inspärade, Mikkel Zakrisson, fördes då till fogdens härbärge för att synas. Men när "syningsmännen" kom för att se "om han hade något dödligt sår på sin kropp så befanns han vara alldeles dödfull, "aff warnt ööl och brennewijn". Borgmästaren bad vaktens föra den druckne

soldaten in i något privathus till dess han sofvit ruset af sig, men fogden, som var mindre ömhärtad, befälde att "den skielmen mätte föras åter i kistan" hvilket också skedde."

Tillbaka i kistan klagade han för sina kamrater att han under vägen blivit misshandlad av vaktens och att han frös. "Inne i kistan synes det i öfrigt ha gått muntert till, ty de inspärade "suto och drucko till kl. 11 på kvällen".

Klockan 5 på morgonen sände borgmästaren bud för höra hur det var med fångarna. Då befanns soldaten Mikkel Zakrisson ligga död i "kistan". En noggrann utredning leddes av Landshövdingen i Nyköping, Hans Rothkirck och fyra utomstående logkunniga. Utredningen gav följande resultat:

1. "Om han skulle blifwit dödth utaff det wachten skulle honom slagit".
2. "Utaff någon köld i kistan".
(det var den 3 febr!)
3. "Eller han blif döcher utaff han war mycket druckin".

"Det första kunde icke bewijsas och icke heller det andra. Men om han blifwit dödth aff det han druckit mycket warnt ööl och brennewijn, det wet endast Gudh; alltså förklarar sigh rätten, alldestunth inga vittnen kunna finnas, hwem rätte banemannen war till den dödde, utan både fogden och wachten gjorde sitt embeta, alltså dömer rätten både fogden och wachten frif för samma dröp efter Gudz lag i 5 mosebok och domaregulan den 30 Juniet".

Endast en av soldaterna fick någon allvarigare påföljd av uppträdet, nämligen Nils Ericksson, som givit borgaren Hindrik "tu blodså". Han och de övriga slagskamparna blev även fällda "för att ha brutit marknadsfriden som lyst war".

Anders Elfsberg

Gåvor till Gillet

Under året har S:t Olofs Gillet fått mottaga gåvor av skilda slag.

En svar efter medeltida modell har redan visats i S:t Olof. Den är tillverkad av Sven Johansson som avled våren 2002 och skänkts till Gillet av hans hustru Mary.

Linredskap har överlämnats av familjen Jens Olesen, Eskilstuna, Anna Fält, Torshälla och Britt Marie Blomstrand, Kjula.

"Nyby c:a 1910" ett manus och en inspelning gjord av Elof Maxe, överlämnades av sonen Björn Maxe.

Ingenjör Sven Larssons dödsbo har skänkt dels gamla textiler och dels en komplett samling "Nyby Nytt" som den intresserade kan få komma upp på gården och titta i.

I samband med hembygd dagarna lämnade hantverkaren Bruno Pålsson kvar en av sina roslagsskutor som nu finns att beskåda i salen.

Julresa

Följ med på Gillets julresa till Steninge slott, ett slott som Tessin d y lät bygga år 1705. Slottets Kulturcenter öppnades 1999.

Vi åker buss från Torshälla kl 08.00 lördagen den 16 november.

Kl 10 visning av slottet, vinglög serveras 11.20 i Kulturcentret. Kl 11.30 serveras jultallrik i Glasnästorfrens kök. Kl 13-15 besöker vi julmarknaden och utställningen "Kaffe, Te & Choklad".

Pris per person c:a 395,- beroende på hur många deltagare vi blir. (Fler deltagare - lägre pris). Förfrågningar och bokningar ställs till Marianne Farving, tel 35 64 63. Sista anmälningsslag den 28 oktober.

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gillet

Styrelse:

Rune Jonasson, äldreman	tel 35 52 98
Lars Nystedt, v äldreman	tel 35 87 59
..... mob 070-65 52 885	
Liljan Andersson, gärdeman	tel 35 65 15
Marianne Farving, skivare	tel 35 64 63
Ingrid Pettersson	tel 35 65 43
Eva Königsson	tel 34 49 50
Clas Hammarbäck	tel 35 87 30

Suppleanter:

Gunbritt Eriksson	tel 35 60 98
Björn Maxe	tel 35 50 43

Sysselman:

Östen Belin	tel 35 87 03
-------------	--------------

Museikommité:

Lars Nystedt	tel 35 87 59
..... mob 070-65 52 885	

Arkivkommitté:

Bernt Pettersson	tel 35 65 43
------------------	--------------

Trädgårdskommitté:

Ingrid Pettersson	tel 35 65 43
-------------------	--------------

Aktivitetskommitté:

Margaretha Lindén	tel 35 68 83
-------------------	--------------

Redaktion S:t Olof:

Marianne Farving, Bernt Pettersson, Margaretha Lindén	
---	--

Medlemsavgift:

100,- enskild eller famlj. Postgrov: 26 81 47-6

Bergströmska gården - hembygdsgården Lilla gatan 12. Tel: 016-35 50 76

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gillet c/o Liljan Andersson Eklundavägen 2, 644 30 Torshälla

Muséet öppet torsdagar maj-september kl 14-16. Övrig tid visning för grupper efter beställning per tel 016-35 68 83.